

Stavrolit in spremljajoči minerali v regionalnometamorfnih kamninah

Zmago Žorž

Stavrolit je mineral, ki ga najdemo v metamorfnih kamninah in je zaradi kristalne oblike ali pa zgolj zaradi sistematike zanimiv tako za zbiratelje kot za strokovnjake. Prve omembe stavrolita na Slovenskem lahko zasledimo pri Viktorju Leopoldu von Zepharovichu. Tudi August Brunlechner je omenil stavrolit v svojem opisu nahajališč mineralov dežele Koroške. Po sledovih teh opisov sem se podal tudi sam in ga našel na že opisanih in tudi na novo odkritih lokacijah.

V bližini rudnika Leše pri Prevaljah na Koroškem so razkrite plasti biotitno-muskovitnega skrilavca. V njem so razpoke zapolnjene s kremenom in glinenci, v samem skrilavcu pa najdemo sivorjave kristale **stavrolita**. So izrazito dolgoprizmatki, dolgi do 2 cm in široki do 5 mm.

Zdvojčena kristala stavrolita iz Leš; 40 x 35 mm. Najdba in zbirka Franca Goloba. Foto: Miha Jeršek

Zanimivi stavroliti so še južno od Črne na Koroškem v bližini Ludranskega vrha. V pasu biotitovega granita in granodiorita so namreč izdanki stavrolitnega blestnika. Do 1 cm dolgi prizmatski kristali **stavrolita** so črnosivi. Ker jih je težko preparirati iz kamnine, je najboljše, da si za zbirko vzamemo takšen kos kamnine, kjer je narava opravila svoje in deloma obrusila sljudo, tako da se neizraziti kristali pokažejo na površini.

Na celotnem področju Košenjaka, ob meji z Avstrijo, izdanjajo almandinovi blestniki, v katerih je vse polno preperelih in zato rjavih kristalov **almandina**. Redki so z železom revnejši granati, ki se zasvetijo v prosojni do prozorni rjavordeči barvi in v kristalih, ki imajo razvite ploskve rombskega dodekaedra. Poleg almandina so tudi kristali **stavrolita**. Najdemo ga v dveh oblikah. Prvi so rjavordeče obarvani prizmatski kristali, ki so veliki nekaj milimetrov in le kdaj pa kdaj zdvojeni in ne večji od 2 mm. Drugi tip kristalov stavrolita je značilno kratkoprizmatski. Do sedaj smo našli le posamezne kristale. So temnorjavi do črni in veliki do 1 cm. V almandinovem blestniku so ponekod medplastne žile masivnega mlečnatega hidrotermalnega kremenca, ki so ga nekoč uporabljale glažute na Golici, in posamezni izdanki lojevca, ki so ga domačini pred stoletjem in več žagali in uporabljali za obloge krušnih peči.

Metamorfne kamnine, ki obkrožajo magmatsko jedro Pohorja, skrivajo prenekatero presenečenje. Lep primer so kamnine v Mislinjskem jarku. V njih smo našli v zadnjem času tudi primerke **dravita**. V kloritnem skrilavcu je veliko žilnega kremenca, kristalov **stavrolita** in **klinozoisita**.

Stavrolit je tipičen mineral almandinovitih blestnikov in gnajsov na širšem območju Pohorja, Kobanskega in v Mežiški dolini. Zato so možnosti za najdbe kristalov stavrolita še precejšnje. Edina večja težava je, da so v okremenjeni kamnini in poleg sljude, zato jih je težko izluščiti iz matične kamnine.

Literaturni viri:

- ZEPHAROVICH, VON V., 1859, 1873, 1893: *Mineralogisches Lexicon für das Kaiserthum Österreich*, Band I., II in III. Wien.
- BRUNLECHNER, A., 1884: *Die Minerale des Herzogtums Kärnten*. Klagenfurt.
- MIOČ, P., M. ŽNIDARČIČ, 1972: *Osnovna geološka karta in tolmač lista Slovenj Gradec*. Zvezni geološki zavod, Beograd.
- MIOČ, P., 1977: *Geološka zgradba Dravske doline med Dravogradom in Selnico*. Geologija, knjiga 20, str. 204, Ljubljana.
- ŽORŽ, Z., V. PODGORŠEK, A. REČNIK, P. MIOČ, 1999: *Minerali Pohorja in Kobanskega* (stavrolit, str. 18). Samozaložba, Radlje ob Dravi.
- ŽORŽ, Z., 2000: *Skriti zakladi – minerali Koroške* (stavrolit, str. 165, 170). Koroški zbornik 3. Zgodovinsko društvo za Koroško, Ravne na Koroškem.

*Kristal stavrolita iz Leš; 5 x 2 mm.
Najdba in zbirka Zmaga Žorža.
Foto: Miha Jeršek*